

ESG PRINCIPLES - A DRIVER OF SUSTAINABLE REGIONAL DEVELOPMENT AND BUSINESS TRANSFORMATION

INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE

COLLECTION OF SCIENTIFIC ARTICLES

 <https://timeedu.uz/>

 24.10.2025 y.

2-TO'PLAM
2-MAXSUS SON/2025

“ESG tamoyillari – hududlarni barqaror rivojlantirish va biznesni transformatsiyalash drayveri” mavzusida Xalqaro ilmiy-amaliy anjumani ilmiy maqolalar va tezislari to‘plami. -T.: TMII, 2025. – 752 bet.

Ushbu to‘plamda mamlakatimizda iqtisodiyotni barqaror rivojlantirish, ishlab chiqarishni diversifikatsiya qilish, iqlim o‘zgarishi oqibatlariga moslashish va ularni yumshatish, tabiiy resurslardan foydalanish samaradorligini oshirish, ESG tamoyillari asosida hududlar va sanoat korxonalarining barqaror rivojlanishini ta’minlash, hududlarda “yashil” iqtisodiyotni qo‘llab-quvvatlashning samarali iqtisodiy mexanizmlarini joriy qilish, yirik va o‘rta biznes korxonalari faoliyatini transformatsiyalash va raqobatbardoshligini oshirish, sanoat korxonalarida chiqindilarni boshqarish va sirkulyar iqtisodiyotni rivojlantirish, “yashil” texnologiyalar, sun’iy intellekt asosida atrof-muhitni muhofaza qilish, raqamli iqtisodiyot sharoitida mavjud sanoat ishlab chiqarishni raqamli transformatsiya qilish jarayonlarini jadallashtirish orqali ishlab chiqarish sanoatini “drayver” sohaga aylantirish istiqbollari hamda barqaror iqtisodiy o‘sishni ta’minlashning turli yo‘nalishlariga bag‘ishlangan ilmiy tadqiqot materiallari keltirilgan.

To‘plamda keltirilgan materiallarning mazmuni, undagi statistik ma’lumotlar va keltirilgan huquqiy-me’yoriy hujjatlarning haqqoniyligi, tanqidiy fikr-mulohazalar va takliflarga mualliflarning o‘zlari mas’uldirlar.

Сборник научных статей и тезисов Международной научно-практической конференции на тему «Принципы ESG – драйвер устойчивого развития регионов и трансформации бизнеса». – Т.: ТМII, 2025. – 752 с.

В сборнике представлены материалы научных исследований, посвященные устойчивому экономическому развитию нашей страны, диверсификации производства, адаптации к изменению климата и смягчению его последствий, повышению эффективности природопользования, обеспечению устойчивого развития регионов и промышленных предприятий на основе принципов ESG, внедрению эффективных экономических механизмов поддержки «зеленой» экономики в регионах, трансформации деятельности крупного и среднего бизнеса и повышению его конкурентоспособности, управлению отходами и развитию циклической экономики на промышленных предприятиях, охране окружающей среды на основе «зеленых» технологий, искусственному интеллекту, перспективам превращения обрабатывающей промышленности в «драйверную» отрасль за счет ускорения процессов цифровой трансформации действующего промышленного производства в условиях цифровой экономики, а также различным направлениям обеспечения устойчивого экономического роста.

Авторы сами несут ответственность за содержание представленных в сборнике материалов, достоверность содержащихся в нем статистических данных и представленных нормативно-правовых документов, а также за критические высказывания и предложения.

Tahrir hay’ati: i.f.n., dotsent Sh.K. Narbayev
i.f.n., professor I.S. Xotamov
i.f.d., professor Sh.I. Alibekov
i.f.d., professor V.P. Kuznetsov
i.f.f.d., dotsent N. Nosirova
i.f.f.d., dotsent D. Mamasoatov
assis. G. Axmedova
assis. A. Qudratxo‘jayev

Taqrizchilar: i.f.d., professor N.M. Maxmudov
i.f.d., professor A.A. Yadgarov

KIRISH SO‘ZI

ASSALOMU ALAYKUM, HURMATLI XALQARO ANJUMAN ISHTIROKCHILARI, AZIZ MEHMONLAR!

Sizlarni Toshkent menejment va iqtisodiyot instituti hamda O‘zbekiston Ekologik Partiyasi Markaziy kengashi tomonidan tashkil etilayotgan mazkur Xalqaro ilmiy-amaliy anjumanda qutlashdan mamnunmiz!

Qadrli anjuman ishtirokchilari, bugun biz “ESG tamoyillari – hududlarni barqaror rivojlantirish va biznesni transformatsiyalash drayveri” mavzusida Xalqaro ilmiy-amaliy anjuman o‘tkazmoqdamiz. Bugungi anjumanning asosiy maqsadi mamlakatimizda iqtisodiyotni barqaror rivojlantirish, ishlab chiqarishni diversifikatsiya qilish, iqlim o‘zgarishi oqibatlariga moslashish va ularni yumshatish, tabiiy resurslardan foydalanish samaradorligini oshirish, ESG tamoyillari asosida hududlar va sanoat korxonalarining barqaror rivojlanishini ta’minlash, hududlarda “yashil” iqtisodiyotni qo‘llab-quvvatlashning samarali iqtisodiy mexanizmlarini joriy qilish, yirik va o‘rta biznes korxonalari faoliyatini transformatsiyalash va raqobatbardoshligini oshirish, sanoat korxonalarida chiqindilarni boshqarish va sirkulyar iqtisodiyotni rivojlantirish, “yashil” texnologiyalar, sun’iy intellekt asosida atrof-muhitni muhofaza qilish masalalari bo‘yicha amalga oshirilayotgan ishlar, mavjud muammolar va ularni bartaraf etish yo‘llarini chiqur tahlil qilgan holda ilmiy amaliy takliflar ishlab chiqishdan iborat.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan imzolangan qaror va farmonlar, Vazirlar Mahkamasi qarorlari, amalga oshirilayotgan islohotlar ushbu anjuman mavzusining naqadar dolzarbligini anglatadi. Yurtboshimiz tomonidan 2025-yilni “Atrof-muhitni asrash va “yashil” iqtisodiyot yili” deb nomlanishi hamda ushbu yo‘nalishda qabul qilingan Davlat dasturida belgilangan vazifalarning ijrosini ta’minlashda ma’lum ma’noda anjumanning ham o‘z hissasi bo‘ladi deb umid qilamiz.

Anjuman natijalaridan kutilayotgan ilmiy, ijtimoiy va iqtisodiy samaradorlik quyidagilarda o‘z ifodasini topadi:

Ilmiy samaradorlik – anjumandan kutilayotgan ilmiy-amaliy natija mamlakatimiz hududlarida barqaror iqtisodiy rivojlanishni ta’minlash, sanoat korxonalarining atrof-muhitga bo‘lgan e’tiborini yanada kuchaytirish, biznes strategiyalarini takomillashtirish, shu bilan birga hududlar darajasida barqaror rivojlanishni amalga oshirish darajasini tahlil qilish, “atrof-muhit, jamiyat, boshqaruv” (ESG) tamoyillariga mos holda faoliyat ko‘rsatishlariga erishishning ustuvor yo‘nalishlarini tahliliy o‘rganish asosida olingan natijalarni umumlashtirib ilmiy asoslangan taklif va tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat.

Ijtimoiy samaradorlik – muhokama qilinadigan masalalarning har birida ijtimoiy samara alohida o‘rin egallaydi. Chunki ESG-tamoyillarining asosiy xususiyati ham ijtimoiy sohaga yuqori darajada e’tibor qaratilishidadir. Shu jihatdan ijtimoiy samarani iqtisodiy jihatdan baholash, bu yo‘nalishda mavjud amaliyotlarni ilmiy tahlil qilishning konseptual yondashuvlarini ishlab chiqishga, hududlarda va biznes sohasida izchil islohotlarni amalga oshirish orqali jamiyatni rivojlantirish, aholining turmush darajasini yaxshilash, barqaror daromad manbalarini shakllantirish, tabiiy resurslar tejamkorligiga erishish asosida kelajak avlod uchun zahiralarini saqlab qolish, aholini ijtimoiy himoya qilish tizimini takomillashtirishga xizmat qiladi.

Iqtisodiy samaradorlik - iqtisodiy faoliyatning faol ishtirokchilaridan biri ishlab chiqarish korxonalaridir, ular tomonidan mahsulot ishlab chiqarish jarayonida sezilarli darajada uglerod izi qoldiriladi. Shaffof va ekologik toza ma’lumotlarni taqdim etish atrof-

muhitni muhofaza qilish qonunchiligiga rioya qilish uchun zarurdir. Iqtisodiy samaradorlik jihatidan mavzu doirasida muhokama qilinadigan har bir masala katta ahamiyatga ega. Birinchidan, sohada qonunchilik bazasini mustahkamlash; ikkinchidan, korxonalarda ESG tamoyillarini joriy yetishning iqtisodiy samaradorligini baholash uslubiyotini ishlab chiqish; uchinchidan, hududlarning barqaror rivojlanishi uchun mavjud salohiyatini baholash va shu asosda sohalarni diversifikatsiya qilish imkoniyatining vujudga kelishi, to'rtinchidan, korxona va tarmoqlarni rivojlantirishda "yashil" investitsiyalarni jalb qilish hamda ulardan samarali foydalanishga keng yo'l ochiladi.

Albatta bunday o'zgarishlar, texnologik taraqqiyotga hamohang ravishda, qo'shimcha imkoniyatlarni ochishga va rivojlanishning yangi strategiyalarini ishlab chiqishga keng imkoniyatlar yaratmoqda.

Lekin shu bilan bir qatorda, iqtisodiyotni raqamlashtirish va bunday sharoitda biznesni rivojlantirish jarayonlarida, o'ziga xos muammolar va turli savollar ham yuzaga kelmoqda.

Bunday masalalarni o'rganib, uning yechimlarini topish uchun Toshkent menejment va iqtisodiyot institutining professor-o'qituvchilari tomonidan ham turli ilmiy tadqiqotlarni olib borish yo'lga qo'yilgan. Ularning tadqiqotlari natijalaridan - o'quv jarayonlarida, ta'lim sifatini oshirish maqsadlarida, keng foydalaniladi.

Bu o'z navbatida, institutda menejment, iqtisodiyot va axborot texnologiyalari sohalarida tayyorlanadigan malakali mutaxassislarning nafaqat nazariy bilimlarini, balki amaliy ko'nikmalarini ham oshirishga hizmat qiladi.

Bundan tashqari, institutda innovatsion dasturlar va loyihalar orqali talabalarni yangi texnologiyalar bilan tanishtirish, ularda raqamli iqtisodiyot va global biznes muhitida raqobatbardosh bo'lish uchun zarur bo'lgan ko'nikmalarni shakllantirishga yordam beradi.

Xalqaro ilmiy-amaliy anjumanni o'tkazishda hamkorlik qilayotgan O'zbekiston Ekologik Partiyasi Markaziy kengashiga, anjumanda ishtirok etayotgan O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi, O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi, O'zbekiston Respublikasi Energetika vazirligi, BMT ning UNDP loyihasi vakillariga, Federal davlat byudjeti oliy ta'lim muassasasi Kozma Minin nomidagi Nijniy Novgorod davlat pedagogika universiteti, Umumrossiya davlat adliya universitetining (VGUYU) Shimoliy-Kavkaz instituti (filiali), Umumrossiya davlat adliya universitetining (VGUYU) Rostov instituti (filiali), Kazpotrebsoyuz Karaganda universiteti, Kyungdong Universiteti (Koreya Respublikasi), tashkilot va korxonalarining mutaxassislari, xorijiy va mahalliy iqtisodchi olimlarga o'z minnatdorchiligimizni izhor qilamiz.

Bugun sizlarning e'tiboringizga taqdim etiladigan taqdimotlar va fikrlar - bizni zamonaviy iqtisodiyotning yangi talablariga mos keladigan biznes modellarni yaratishga ilhomlantiradi.

Biz bu jarayonda, o'z tajribamizni almashish va birgalikda muammolarni hal qilish uchun yangi g'oyalarni kashf etishni maqsad qilamiz.

Umid qilamanki, anjumanimiz samarali va foydali bo'ladi.

Har biringizning ishtirokingiz va hissangiz bu jarayonda juda muhim.

Keling, birgalikda yangiliklarga ochiq bo'lib, innovatsion yechimlarni izlaylik!

Bugungi anjuman ishiga va unda ishtirok etayotgan barcha ishtirokchilarning ilmiy-ijodiy faoliyatlariga ulkan muvaffaqiyatlar tilaymiz!

Toshkent menejment va iqtisodiyot instituti rektori

X. Axmedov

MUNDARIJA / ОГЛАВЛЕНИЕ

I SHO‘BA. IQTISODIYOTNI BARQAROR RIVOJLANTIRISH, ISHLAB CHIQRISHNI DIVERSIFIKATSIYA QILISH, IQLIM O‘ZGARISHI OQIBATLARIGA MOSLASHISH VA ULARNI YUMSHATISH, TABIIY RESURLARDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH.....	11
HUDUDLARNI BARQAROR RIVOJLANTIRISH DASTURLARINI XALQARO STANDARTLAR TIZIMIGA MOSLASHTIRISH IMKONIYATLARI	
Abdulloyev A.J., N.K.Sharapova	11
АНАЛИЗ ГОТОВНОСТИ УНИВЕРСИТЕТОВ К ПОДГОТОВКЕ СПЕЦИАЛИСТОВ В ОБЛАСТИ УПРАВЛЕНИЯ УСТОЙЧИВЫМ ПРЕДПРИЯТИЕМ И РЕАЛИЗАЦИИ ESG-КОНЦЕПЦИИ	
Кузнецов В.П., Назарова Е.Н.	23
ЭКОНОМИКО-ПРАВОВОЙ КОНТРОЛЬ КАК МЕТОД ОБЕСПЕЧЕНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ	
Алибеков Ш.И.	33
ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИ ИШЛАБ ЧИҚАРИШ ТАРКИБИНИ БОЗОР КОНЪЮНКТУРАСИ ЎЗГАРИШИГА МОС ТАКОМИЛЛАШТИРИШНИНГ ИЛМИЙ-НАЗАРИЙ АСОСЛАРИ	
Чариев К.А., Абдулазизов Ш.А.	37
BARQAROR RIVOJLANISHDA YASHIL ENERGIYA TEXNOLOGIYALARINING AHAMIYATI	
Asamxodjayeva S.Sh.	48
BARQAROR IQTISODIY RIVOJLANISH JARAYONIDA RAQAMLI BANK XIZMATLARINI KENGAYTIRISH ISTIQBOLLARI	
Meyliqulov Sh.X.	56
МЕХАНИЗМЫ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ УПРАВЛЕНИЯ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОЙ СОБСТВЕННОСТЬЮ В КОМПАНИЯХ	
Киясов Б.Н.	60
РАЗРАБОТКА И ВНЕДРЕНИЕ СИСТЕМЫ КРІ ДЛЯ УПРАВЛЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТЬЮ СОТРУДНИКОВ НА ПРЕДПРИЯТИИ	
Ўқбар Айдын	66
TO‘QIMACHILIK KORXONALARIDA INNOVATSION XATARLARNI BOSHQARISH VA HUDUDIY “YASHIL” IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISH MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	
Rashidov J.X.	72
“QURILISH SOHASI FAOLIYATIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA JARAYONLARINI TAKOMILLASHTIRISH”	
Alimov O.S.	82
O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTINI MAKROIQTISODIY BARQAROR RIVOJLANTIRISH TANHILI	
Nazirova S.X.	89
ПОВЫШЕНИЕ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ЭФФЕКТИВНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ ПРОИЗВОДСТВА ОДЕЖДЫ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН	
Ахмедова Г.А.	99
ОПТИМИЗАЦИЯ БИЗНЕС-ПРОЦЕССОВ ПРЕДПРИЯТИЙ МАШИНОСТРОЕНИЯ В НИЖЕГОРОДСКОЙ ОБЛАСТИ НА ПРИМЕРЕ КОМПАНИИ «ГРУППА ГАЗ»	
Лаврентьева Е.В., Пахомичева А.С.	107
БЕРЕЖЛИВОЕ ПРОИЗВОДСТВО КАК ФАКТОР ЭФФЕКТИВНОСТИ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ МАШИНОСТРОЕНИЯ	
Лаврентьева Е.В., Султанова Л.Л.	113
ТЕНДЕНЦИИ И ПРОБЛЕМЫ РОССИЙСКИХ РЕГИОНОВ ПО ВНЕДРЕНИЮ ESG – СТАНДАРТОВ	
Набоков В.И., Некрасов К.В.	121
ЎЗБЕКИСТОНДА КИРУВЧИ ТУРИЗМНИ БАРҚАРОР РИВОЖЛАНТИРИШДА АУТСОРСИНГ ХИЗМАТЛАРИДАН ФОЙДАЛАНИШ ЗАРУРАТИ	
Рискулов Р.Б.	125
KORXONADA BREND EKOTIZIMINI SHAKLLANTIRISHNING ILMIY-USLUBIY JIHATLARI	
Sa’dulloyev H.I.	134

RAQAMLI IQTISODIYOTNING MAMLAKAT IQTISODIY RIVOJLANISHIGA TA’SIRI VA “RAQAMLI O‘ZBEKISTON – 2030” STRATEGIYASINI AMALGA OSHIRISHDAN KUTILAYOTGAN NATIJALAR TAHLILI	
Sharipova Sh.B.	140
O‘ZBEKISTONDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI	
Sharipov I.B.	147
РАЦИОНАЛЬНАЯ ОРГАНИЗАЦИЯ ТЕРРИТОРИИ ДЕХКАНСКИХ ХОЗЯЙСТВ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ГЕОИНФОРМАЦИОННЫХ СИСТЕМ	
Ашуров А.Ф.	155
II SHO’BA. “YASHIL” TEXNOLOGIYALAR, SUN’IY INTELLEKT VA ENG YAXSHI TEXNOLOGIYALAR (BAT) ASOSIDA ATROF-MUHITNI MUHOFAZA QILISH	164
OLIY TA’LIM MUASSASALARIDA INNOVATSION MENEJMENTNI RIVOJLANTIRISH: RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI INTEGRATSIYA QILISH YO‘LLARI	
Yuldashev I.B.	164
ОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ МОДЕЛЬ «УНИВЕРСИТЕТ 4.0»: ПОДГОТОВКА КАДРОВ ДЛЯ ДИВЕРСИФИКАЦИИ ЭКОНОМИКИ В УСЛОВИЯХ НИЗКОУГЛЕРОДНОГО ПЕРЕХОДА	
Кузнецова С.Н., Цыбуцинина И.Е., Фролов Ю.С., Горев Н.А.	168
SUN’IY INTELLEKT VA REAL VAQT TIZIMLARI ASOSIDA HUDUDIY AVTOMOBIL YO‘LLARI MUHANDISLIK INSHOATLARINI LOYIHALASH JARAYONINI MODELLASHTIRISH	
Norinov M.U., Zikrayev A.A.	177
REAL VAQT TIZIMLARI VA SUN’IY INTELEKT ASOSIDA EKOLOGIK MONITORINGNI AVTOMATLASHTIRISHNING ILMIY-ASOSIY YO‘NALISHLARI	
Ergashev O.M.	186
ИҚЛИМ ЎЗГАРИШЛАРИ ШАРОИТИДА АГРАР СОҲАНИ БАРҚАРОР РИВОЖЛАНТИРИШДА СУҒУРТА МЕХАНИЗМИНИНГ РОЛИ	
Вахобов А.Р.	195
ИНСОН ВА АТРОФ-МУҲИТ УЙҒУНЛИГИНИ ТАЪМИНЛАШ ЙЎЛЛАРИ.	
Йўлдошев Н.Қ.	202
SUN’IY INTELLEKTDAN ATROF-MUHITNI MUHOFAZALASHDA FOYDALANISH	
Nasriddinov I.X., Tulyaganov E.J.	209
O‘ZBEKISTONDA KO‘ZI OJIZ SHAXSLARNING IQTISODIY FAOLLIGINI OSHIRISHDA INNOVATSION YONDASHUVLAR VA TEXNOLOGIK IMKONIYATLAR	
Isayev K.A., Qurbanov A.G’.	215
ЧОРВАЧИЛИК ХЎЖАЛИКЛАРИ ВА УЛАРГА ХИЗМАТ КЎРСАТУВЧИ СУБЪЕКТЛАР ЎРТАСИДА КООПЕРАЦИЯ МУНОСАБАТЛАРИНИ ТАШКИЛ ЭТИШНИНГ АҲАМИЯТИ	
Худайбердиев Ў.Э.	221
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA TIZIMI RIVOJLANISHI SHAROITIDA BIZNESNI BOSHQARISH VA TASHKIL QILISH	
Kambarova Sh.M.	228
BARQAROR INVESTITSIYALAR VA ESG ME’ZONLARI: NAZARIY TAHLIL	
Maxmasobirova N.U.	235
“O‘ZBEKISTON SANOAT TARMOQLARIDA ESG TAMOYILLARIGA ASOSLANGAN BOSHQARUV MECHANIZMLARINI JORIY ETISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGINI BAHOLASH”	
Rusatamov Z.X.	241
THE ROLE OF ESG PRINCIPLES IN ATTRACTING INSTITUTIONAL INVESTORS IN CORPORATE GOVERNANCE	
Sadikova M.A.	249
OZIQ-OVQAT MAHSULOTLARI BOZORINI RIVOJLANTIRISHDA IQTISODIY DIVERSIFIKATSIYANING O‘RNI	
Daminova O.M.	254
КОНФУЦИАНСКИЕ ИДЕИ В КОРПОРАТИВНОМ УПРАВЛЕНИИ УЗБЕКИСТАНА	
Нарзуллаева Г.С., Сайфуллаева М.И., Носирова Н.Д.	262
YASHIL TEXNOLOGIYALAR VA SUN’IY INTELLEKTNING SANOAT KORXONALARIDA ISHLAB CHIQRISH SAMARADORLIGINI OSHIRISHDAGI AHAMIYATI	
Yakubova U.A.	278

HUDUDLARNI BARQAROR RIVOJLANTIRISHNING IJTIMOY–INSTITUTSIONAL ASOSLARINI TAKOMILLASHTIRISH VA BU YO‘NALISHDAGI DAVLAT SIYOSATI	
Qo‘chqorova M.U.	284
INKLYUZIV IQTISODIYOT SHAROITIDA SANOAT KORXONALARI FAOLIYATI RIVOJLANISHINING XORIJIY TAJRIBALARI	
Qurbanov A.G‘.	291
GLOBAL BIZNESDA INNOVATSIYALAR VA ULARNING XUSUSIYATLARI	
Murtazaev O.O.	298
SANOAT KORXONALAR BARQAROR RIVOJLANISHINING NAZARIY-USLUBIY JIHATLARI	
Ismatulloeva M.F.	304
TRANSPORT XIZMATLARINI IQTISODIYOTDA TUTGAN O‘RNI VA VAZIFALARI	
Karimova Sh.U.	311
ФИНАНСОВОЕ ОЗДОРОВЛЕНИЕ И СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ СИСТЕМЫ ФИНАНСИРОВАНИЯ АГРОБИЗНЕСА КАК ФАКТОР УСТОЙЧИВОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ И СОКРАЩЕНИЯ БЕДНОСТИ В УЗБЕКИСТАНЕ	
Адиллов Ш.Ш.	315
III SHO‘BA. ESG TAMOIYILLARI ASOSIDA HUDUDLAR VA SANOAT KORXONALARINING BARQAROR RIVOJLANISHINI TA‘MINLASH YO‘NALISHLARI.....	325
“SANOAT-5.0” VA BARQARORLIK: ASOSIY TENDENSIYALAR VA MUAMMOLAR	
Xotamov I.S., Qudratxo‘jayev A.K.	325
ФИНАНСОВАЯ ГРАМОТНОСТЬ НАСЕЛЕНИЯ КАК ДРАЙВЕР УСТОЙЧИВОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ	
Мырзалиева Г.А., Байкенжеева Д.Б.	334
QISHLOQ XO‘JALIGIDA RESURSLARDAN OQILONA FOYDALANISH YO‘LLARI	
Asamxodjayeva Sh.Sh., Qodirov S.Q.	341
ESG TAMOIYILLARI HUDUDIY IQTISODIY SIYOSATDA: BARQAROR RIVOJLANISHNING YANGI PARADIGMASI	
Zaynutdinov I.S.	348
ESG TAMOIYILLARI ASOSIDA SANOAT CHIQINDILARINI QAYTA ISHLASHNING BARQAROR RIVOJLANISHGA TA‘SIRI	
Yusupov U.M.	353
AGLOMERATSIYALARNING “YASHIL” IQTISODIYOT RIVOJLANISHIGA TA‘SIRI	
Mardonov Sh.	362
O‘ZBEKISTON UZUMCHILIK KORXONALARINING EKSPORT SAMARADORLIGIGA EKO-MARKETING TA‘SIRINI TAHLIL QILISHDA SUN‘IY INTELLEKT VA MASHINAVIY O‘RGANISHGA ASOSLANGAN YANGI EKONOMETRIYA YONDASHUVI	
Usmonova Diyora Mahmud qizi	367
O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTIDA SANOATNI TUTGAN O‘RNI.....	379
Matchanova Ma‘rifat Ikramovna.....	379
BARQAROR IQTISODIY RIVOJLANISH JARAYONIDA RAQAMLI BANK XIZMATLARINI KENGAYTIRISH ISTIQBOLLARI	
Meyliqulov Sh.X.	384
AVTOMOBILSOZLIKDA MAHALLIYLASHTIRISHNI RIVOJLANTIRISHDA IKKINCHI DARAJALI YETKAZIB BERUVCHILARNING O‘RNI VA ULARNI RIVOJLANTIRISH YO‘LLARI	
Qobilov R.Sh.	388
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МОДЕЛЕЙ ЭФФЕКТИВНОГО УПРАВЛЕНИЯ ЧЕЛОВЕЧЕСКИМИ РЕСУРСАМИ В КОМПАНИЯХ	
Аділ Ф.С.	392
ВНЕДРЕНИЕ СОВРЕМЕННЫХ МОДЕЛЕЙ И МЕТОДОВ УПРАВЛЕНИЯ КАЧЕСТВОМ В КОМПАНИЯХ	
Жолдасова А.Б.	397
ЭФФЕКТИВНЫЕ МЕТОДЫ РАЗРЕШЕНИЯ КОРПОРАТИВНЫХ КОНФЛИКТОВ	
Кемпірәлі Е.Қ.	404
РЕИНЖИНИРИНГ БИЗНЕС-ПРОЦЕССОВ: ШАГИ К ИХ АВТОМАТИЗАЦИИ	
Пернебаев Е.Б.	409
ВНЕДРЕНИЕ СОВРЕМЕННОЙ СИСТЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ КОРПОРАТИВНЫМИ ИЗМЕНЕНИЯМИ НА ПРЕДПРИЯТИИ	

Рахатова Ж.Н.	414
HUDUDLARNI BARQAROR RIVOJLANTIRISHNING IJTIMOY-INSTITUTSIONAL ASOSLARINI TAKOMILLASHTIRISH VA BU YO'NALISHDAGI DAVLAT SIYOSATI	
Musulmonova Sh., Hikmatov M.	422
SANOAT KORXONALARIDA ESG TAMOYILLARINI JORIY ETISHNING MILLIY VA XORIJIY TAJRIBASI	
Toxirov J.M.	426
GREEN CAR: QISHLOQ XO'JALIGIDA NAZORATNI YENGILLASHTIRUVCHI AQLLI ROBOT	
Qurbonov Sh.B.	434
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA KICHIK SANOAT ZONALARI FAOLIYATINING TAHLILI	
Baxromov A.B.	437
XALQARO AUDIT STANDARTLARIGA MUVOFIQ AUDITORLIK TEKSHIRUVLARINI YTKAZISH MASALALARI	
Ahmadjonov A.K.	443
ЎЗБЕКИСТОНДА ДАВЛАТ ИШТИРОКИДАГИ КОРХОНАЛАРНИ ESG-ТРАНСФОРМАЦИЯ ҚИЛИШ: ИНСТИТУЦИОНАЛ АСОСЛАР, ХАЛҚАРО СТАНДАРТЛАР ИНТЕГРАЦИЯСИ ВА РИВОЖЛАНИШ ИСТИҚБОЛЛАРИ	
Ashurov Z.A.	448
IV SHO'BA. KICHIK VA O'RTA BIZNES SUBYEKTLARI FAOLIYATINI TRANSFORMATSIYALASH VA RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH	459
KICHIK VA O'RTA BIZNES SUBYEKTLARI EKSPORT FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISH VA RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	
Mamasoatov D.R.	459
РЕСТРУКТУРИЗАЦИЯ В СФЕРЕ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ЗАНЯТОСТИ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН: АНАЛИЗ ИНСТИТУЦИОНАЛЬНЫХ ИЗМЕНЕНИЙ И ИХ ВЛИЯНИЕ НА РЫНОК ТРУДА	
Abduraimova N.P.	464
AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA BIZNES JARAYONLARINI BOSHQARISHNI RAQAMLASHTIRISHDA ILG'OR XORIJIY TAJRIBALAR TAHLILI	
Suyunov Y.B.	479
АРАБСКАЯ РЕСПУБЛИКА ЕГИПЕТ НА ПУТИ К УСТОЙЧИВОМУ ЭКОНОМИЧЕСКОМУ РОСТУ	
Ziyadullaeva L.C.	487
THE IMPACT OF THE CHINA-KYRGYZSTAN-UZBEKISTAN RAILWAY ON UZBEKISTAN'S ECONOMIC DEVELOPMENT: MECHANISMS, EFFECTS, AND POLICY RESPONSES	
Ye Maoqing.	492
XORIJIY INNAVATSION INVESTITSİYALARNI JALB ETISH DOLZARBLIGI	
Tulyaganov E.J., Ubaydullayeva G.E.	502
QURG'OQCHIL MINTAQALARDA KICHIK AGROBIZNES SUBYEKTLARI FAOLIYATI SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	
Qulliyev O.A.	507
BANKLARNING MOLİYAVIY SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA KAPITAL VA AKTIVLAR RENTABELLIGINING AHAMIYATI	
Alimjanova D.S.	516
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ СТРАТЕГИЧЕСКОГО УПРАВЛЕНИЯ ИННОВАЦИЯМИ В БИЗНЕС-СФЕРЕ	
Raxymjanova A.A.	519
MAMLAKATIMIZDA EKSPORT JARAYONLARINI BARQARORLASHTIRISH OMILLARI	
Abdvaliyev Sh.X.	524
SANOAT KORXONALARIDA HR MENEJMENT TIZIMINI JORIY ETISH VA XODIMLARNI BOSHQARUV HOLATI TAHLILI	
Toshtemirov S.G'.	534
INSON RESURSLARINI BOSHQARISHDA MOTIVATSIYA TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH	
Abdufattoxova H.	539
AVTOMATLASHTIRILGAN BUYUMLARNI SARALOVCHI ROBOTLAR	
G'ulomov X.A.	545

APPLICATION OF ESG PRINCIPLES AS A WAY TO INCREASE COMPETITIVENESS IN THE MANAGEMENT OF INDUSTRIAL ENTERPRISES	
Kurbanov U.A., Kurbanova Sh.Y., Alimova D.T.	548
ЦИФРОВИЗАЦИЯ ЭКОНОМИКИ И ЕЁ ВЛИЯНИЕ НА РЫНОК ТРУДА.	
Фарходова Ш.Ш.	554
СОВРЕМЕННЫЕ НОВЕЙШИЕ ТЕХНОЛОГИИ В ЭКОНОМИКЕ И БИЗНЕСЕ: РОЛЬ В СОЦИАЛЬНО- ЭКОНОМИЧЕСКОМ РАЗВИТИИ РК	
Агабекова Ш.Н., Бокушева С., Байкенжеева Д.Б.	557
ЭКОНОМИЧЕСКИЕ МЕХАНИЗМЫ РАЗВИТИЯ ЗЕЛЕННОЙ ЭКОНОМИКИ В РЕГИОНАХ КАЗАХСТАНА: ПРОБЛЕМЫ И ПУТИ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ	
Жартай Ж.М., Саттыбаева Д.М., Рахимова А.Н., Никкель Л.Д.	565
O‘ZBEKISTONDA RAQAMLI IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISH: MUAMMOLAR VA IMKONIYATLAR	
Vahangurov O.O.	571
O‘ZBEKISTONNING YASHIL IQTISODIYOTGA O‘TISH YO‘LLARI VA USTUVORLIKLARI	
Luqmanov B.M.	577
KAPITAL TANQISLIGI SHAROITIDA MOLIVAVIY RESURLARNI DIVERSIFIKATSIYA QILISH	
Arziyev S.	585
V SHO‘BA. ESG STANDARTLARIGA MOS KELADIGAN INVESTITSIYA LOYIHALARINI QO‘LLAB-QUVVATLASH, DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK VA XALQARO MOLIVA INSTITUTLARI	590
SANOAT KLASSTERLARI – SANOAT SALOHİYATINI OSHIRISHNING STRATEGİK YO‘NALISHI SIFATIDA	
Sobirov A.A.	590
АНАЛИЗ ВА СИНТЕЗ МЕТОДЛАРИНИНГ ЭВОЛЮЦИЯСИ	
Дусмуратов Р.Д., Носирова Н.Ж.	597
ESG-ФАКТОРЫ В ПРИНЯТИИ ИНВЕСТИЦИОННЫХ РЕШЕНИЙ: ОПЫТ И ПЕРСПЕКТИВЫ	
Ким Л.Н., Елтаев Н.К.	606
КЛЮЧЕВЫЕ АСПЕКТЫ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ПОДДЕРЖКИ «ЗЕЛЁНОЙ» ЭКОНОМИКИ НА ПРИМЕРЕ НИЖЕГОРОДСКОЙ ОБЛАСТИ	
Ремизова И.В.	614
TIJORAT BANKLARIDA DAVLAT MAQSADLI DASTURLARINI MOLIVALASHNING ILG‘OR XORIY TAJRIBALARI	
Shodiyev Sh.S.	620
ВЛИЯНИЕ ЗЕЛЁНЫХ ИНВЕСТИЦИЙ НА ИНВЕСТИЦИОННУЮ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТЬ АКЦИОНЕРНЫХ ОБЩЕСТВ	
Усманова Ю.	623
YASHIL ENERGETIKA SOHASIDA INVESTITSIYALARNING ROLI	
Primov S.F.	632
ПОВЫШЕНИЕ ЭФФЕКТИВНОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ЧЕЛОВЕЧЕСКИХ РЕСУРСОВ В РАМКАХ ЗЕЛЕННЫХ РАБОЧИХ МЕСТ	
Хувайдуллаева И.Х.	638
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA INVESTITSIYALARNI JALB QILISH	
Primov S.F.	642
ТИЖОРАТ БАНКЛАРИНИНГ ФАОЛИЯТИДА УЧРАЙДИГАН РИСКЛАР ВА УЛАРНИ БАРТАРАФ ЭТИШ ЙЎЛЛАРИ	
Хусанбоев А.Ғ.	647
ВЛИЯНИЕ ПРИНЦИПОВ ESG НА РЕЗУЛЬТАТЫ ПЕРВИЧНОГО ПУБЛИЧНОГО РАЗМЕЩЕНИЯ АКЦИЙ: КОМПЛЕКСНЫЙ АНАЛИЗ	
Сайдуллаев Ш.	653
РАНВАР КАДРЛАРИНИНГ БОШҚАРУВ КОМПЕТЕНСИЯЛАРИНИ РИВОJЛАНТИРИШДА RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING O‘RNI	
Olimov S.A.	660
MILLIY IQTISODIYOTDA KICHİK TADBIRKORLIKNING O‘RNI VA AHAMIYATI	
Kurbanova Sh.Y., Yusupov A.A.	667
ВЛИЯНИЕ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА НА ТРАНСФОРМАЦИЮ БИЗНЕС-МОДЕЛЕЙ И ЭКОНОМИЧЕСКИЙ РОСТ	

Koptaeva G.II., Bekebaeva M.O.	672
HUDUDLAR TASHQI IQTISODIY STRATEGIYALARINI SHAKLLANTIRISHNING XORIJIY DAVLATLAR TAJRIBASI	
Toshboyev M.M.	680
QISHLOQ XO‘JALIGIDA KLASTERLARINING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI TA‘MINLASHDA DAVLAT SUBSIDİYALARINING AHAMIYATI	
Yuldasheva D.K.	689
O‘ZBEKISTONDA JISMONIY TARBIYA VA SPORTNI RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY-IJTIMOIIY AHAMIYATI	
Mamatov M.N.	699
RAQAMLI-ELEKTRON PULLAR VA KRIPTOVALYUTALAR FARQLARI	
Matchanov T.M., Matchanova M.I.	703
AXBOROT TIZIMLARI XUSUSIYATLARI	
Norinov M.U., Abdulxamid A.I., Oripov O.I., Madaminov F.R.	709
CHIQUINDILARNI QAYTA ISHLASH SANOATI VA ATROF-MUHITGA SALBIY TA‘SIRINI KAMAYTIRISH YO‘LLARI	
Tursunqulov Sh.R.	715
O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTINI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA ISHLAB CHIQUARISHNI DIVERSIFIKATSIYA QILISH VA IQLIM O‘ZGARISHI OQIBATLARIGA MOSLASHISH MEXANIZMLARI	
Abduraxmanova Z.T., Rustamova M.M.	722
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ORQALI SANOATDA EKOLOGIK SAMARADORLIKNI OSHIRISH	
Hasanov H.X.	727
SHADOW ECONOMY EXPOSED: THE HIDDEN FORCES SHAPING ECONOMY.	
Arziev Sh.R.	735
TIJORAT BANKLARIDA INNOVATSION MARKETING STRATEGIYALARIDAN FOYDALANISH MEXANIZMLARI	
Axmedova D.B.	741

III SHO'BA. ESG TAMOYILLARI ASOSIDA HUDUDLAR VA SANOAT KORXONALARINING BARQAROR RIVOJLANISHINI TA'MINLASH YO'NALISHLARI

“SANOAT-5.0” VA BARQARORLIK: ASOSIY TENDENSIYALAR VA MUAMMOLAR

Xotamov Ibodullo Sadulloyevich

Toshkent menejment va iqtisodiyot instituti,

Iqtisodiyot kafedrası professori, i.f.n.

ORCID: 0000-0001-9141-6500

E-mail: xotamov.ibodulla@timeedu.uz

Qudratxo'jayev Abduqaxxor Kudratxo'ja o'g'li

Toshkent menejment va iqtisodiyot instituti,

Iqtisodiyot kafedrası assistenti

ORCID: 0009-0001-5439-8531

E-mail: qudratxojayev0115@gmail.com

***Annotatsiya.** iqlim o'zgarishi va global ekologik muammolar kuchayib borayotgan hozirgi davrda barqarorlik tamoyillarini so'nggi sanoat inqilobi – “Sanoat-5.0” konsepsiyasiga integratsiya qilishning ahamiyati tobora ortib bormoqda. Bu sanoat inqilobi samaradorlik va avtomatlashtirishga qaratilgan sanoat yondashuvidan inson va mashinalar o'rtasidagi hamkorlik, innovatsiyalar va atrof-muhit bilan uyg'unlashuvga ustuvor ahamiyat beradigan paradigmaga o'tish lozimligini belgilaydi. Ushbu maqolada “sanoat-5.0” va barqarorlik o'rtasidagi dinamik kesishuvni o'rganib, bu taraqqiyot inson ijodkorligi va tajribasini ilg'or texnologik imkoniyatlar bilan uyg'unlashtirishga qaratilganligi o'rganiladi. “Sanoat-5.0” - bu texnologik taraqqiyot va sanoat ishlab chiqarishning yangi paradigmasidir, u “sanoat-4.0” konsepsiyasining asosiy tamoyillari - robotlashtirish, Internet of Things (IoT) va sun'iy intellekt (AI) ni insoniyat va ijtimoiy qadriyatlar bilan uyg'unlashtirishga qaratilgan. Ushbu maqolaning maqsadi “sanoat-5.0” ning mohiyatini, uning “sanoat-4.0” dan farqlarini, iqtisodiy, ijtimoiy va ekologik afzalliklarini, shuningdek, amalga oshirishdagi asosiy muammolar va kelajakdagi istiqbollari tahlil qilishdan iborat.*

***Kalit so'zlar:** sanoat-5.0, sanoat-4.0, barqarorlik, inson omili, sun'iy intellekt, barqaror ishlab chiqarish, atrof-muhit, resurs tejamkorligi, samaradorlik, texnologiya.*

***Аннотация.** В современную эпоху усугубления изменения климата и глобальных экологических проблем возрастает важность интеграции принципов устойчивости в концепцию последней промышленной революции - "Индустрия-5.0". Эта промышленная революция знаменует переход от производственного подхода, ориентированного на эффективность и автоматизацию, к парадигме, отдающей приоритет сотрудничеству между людьми и машинами, инновациям и гармонизации с окружающей средой. В этой статье исследуется динамическое пересечение "Индустрии-5.0" и устойчивости, демонстрируя, что это развитие направлено на гармонизацию творческих способностей и опыта человека с передовыми технологическими возможностями. "Индустрия-5.0" - это новая парадигма технологического прогресса и промышленного производства, которая стремится гармонизировать ключевые принципы "Индустрии-4.0" - роботизацию, Интернет вещей (IoT) и искусственный интеллект (AI) - с человеческими и социальными ценностями. Целью этой статьи является анализ сущности "Индустрии-5.0", ее отличий от "Индустрии-4.0", экономических, социальных и экологических преимуществ, а также основных проблем и перспектив ее реализации.*

Ключевые слова: Индустрия-5.0, Индустрия-4.0, устойчивость, человеческий фактор, искусственный интеллект, устойчивое производство, окружающая среда, ресурсоэффективность, эффективность, технологии.

Abstract. *In the current era of climate change and global environmental challenges, the integration of sustainability principles into the latest industrial revolution, Industry 5.0, is becoming increasingly important. This industrial revolution requires a shift from an industrial approach focused on efficiency and automation to a paradigm that prioritizes collaboration between humans and machines, innovation, and harmony with the environment. This article explores the dynamic intersection between Industry 5.0 and sustainability, and explores how this development is aimed at combining human creativity and experience with advanced technological capabilities. Industry 5.0 is a new paradigm of technological progress and industrial production, which aims to combine the main principles of Industry 4.0 - robotization, the Internet of Things (IoT), and artificial intelligence (AI) - with human and social values. The purpose of this article is to analyze the essence of "industry 5.0", its differences from "industry 4.0", its economic, social and environmental advantages, as well as the main problems in its implementation and future prospects.*

Key words: industry 5.0, industry 4.0, sustainability, human factor, artificial intelligence, sustainable production, environment, resource efficiency, efficiency, technology.

Kirish

“Sanoat-5.0” konsepsiyasining paydo bo‘lishi ishlab chiqarish va sanoat rivojlanishida muhim bosqich bo‘lib, texnologik innovatsiyalar bilan bir qatorda barqarorlikka ustuvorlik beradigan yangi davrni boshlab berdi. Ushbu konsepsiyaning ilgari surilganiga ko‘p baqt bo‘lmagan bo‘lsada, juda tezlikda ommalashib bormoqda, chunki u iqtisodiy o‘sinh va atrof-muhitni boshqarishning ko‘pincha ziddiyatli maqsadlarini uyg‘unlashtirishga intiladi. “Sanoat-5.0” ning mohiyati shundaki, u samaradorlik, mahsuldorlik va atrof-muhit barqarorligini oshirish uchun inson ijodkorligi va mahoratini aqlli tizimlar va avtomatlashtirish imkoniyatlari bilan birlashtirishga qaratilgan. Mohiyatan, “sanoat-5.0” to‘rtinchi sanoat inqilobining ishlab chiqarish texnologiyalarida avtomatlashtirish va ma’lumotlar almashinuviga urg‘u berishidan inson aqlini va barqaror amaliyotlarni o‘z ichiga olgan yanada keng qamrovli yondashuvga o‘tishni anglatadi. Buning negizida iqlim o‘zgarishi, resurslarning kamayishi va atrof-muhitning yomonlashuvi kabi global muammolar oldida barqaror rivojlanishning ahamiyati yotadi. U atrof-muhitni muhofaza qilish va resurslardan samarali foydalanishni ta’minlagan holda, inson imkoniyatlarini oshirish uchun texnologiyalardan foydalanishga asoslangan muvozanatli yondashuvni taklif etadi. “Sanoat-5.0” ning barqarorlik tamoyillari bilan uyg‘unlashuvi hal qiluvchi ahamiyatga ega bo‘lib, sanoat rivojlanishini sayyoramizning ekologik chegaralari doirasida amalga oshirish yo‘lini ochib beradi.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 12 oktabrdagi “Sanoat va uning bazaviy tarmoqlarini jadal rivojlantirish bo‘yicha qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi PF-169-son Farmoni qabul qilindi. Ushbu farmonga muvofiq: mamlakatda yuqori texnologiyalarga asoslangan sanoat yo‘nalishlarini jadal rivojlantirish, sanoat tarmoqlariga xususiy investitsiyalarni keng jalb etish orqali

raqobatbardosh tayyor mahsulotlar ishlab chiqarishni kengaytirish, hududlarda yangi ishlab chiqarish quvvatlarini tashkil etish hisobidan aholi daromadlarini oshirish hamda yirik tarmoqlarga ilg'or xalqaro standartlarga asoslangan boshqaruv tizimini joriy etish belgilanib, davlat sanoat siyosatini amalga oshirish hamda sanoatning bazaviy tarmoqlarini rivojlantirish bo'yicha vazifa va funksiyalar Iqtisodiyot va moliya vazirligiga yuklandi [1].

“Sanoat-5.0” va barqarorlik o'rtasidagi sinergiyaning chuqur o'rganilmaganligi katta imkoniyatning boy berilishiga olib kelmoqda. Bugungi kundagi bilimlar yetishmovchiligi “sanoat-5.0” ning sanoat jarayonlarini barqarorlik mezonlariga moslashtirish orqali tub o'zgarishlarni keltirib chiqarish salohiyatini tushunishimizni cheklamoqda. Ushbu o'zaro bog'liqlikni har tomonlama tahlil qilmasdan, atrof-muhitni muhofaza qilish, iqtisodiy barqarorlik va ijtimoiy farovonlikni ta'minlash uchun “sanoat-5.0” dan foydalanish imkoniyati e'tibordan chetda qolishi mumkin. Bu holat nafaqat nazariy rivojlanishga to'sqinlik qiladi, balki barqaror rivojlanish muammolarining amaliy va innovatsion yechimlarini aniqlashga ham xalaqit beradi.

Aynan shu muammolarni hal qilish maqsadida Yevropa Ittifoqi tomonidan ilgari surilgan “sanoat-5.0” konsepsiyasi paydo bo'ldi [2]. U nafaqat raqamli transformatsiyani davom ettirishni, balki uni uchta asosiy ustunga asoslangan insonparvar va barqaror yo'nalishga aylantirishni maqsad qilgan:

1. Inson-markazda bo'lishi: texnologiya insonni almashtirishi emas, balki insonning qobiliyatlarini kuchaytirishi va ish joyini qulayroq, xavfsizroq va ma'nodor qilish uchun xizmat qilishi kerak.

2. Barqarorlik: ishlab chiqarish jarayonlari tabiiy resurslarni tejash, aylanma iqtisodiyot tamoyillariga amal qilish va atrof-muhitga salbiy ta'sirni minimallashtirishga qaratilishi lozim.

3. Mustahkamlik (Qiyinchiliklarga chidamlilik): global zanjirlarning buzilishiga (pandemiya, geosiyosiy ziddiyatlar) qarshi turish uchun ishlab chiqarish tizimlari moslashuvchan va mustahkam bo'lishi kerak.

Mavzuga oid adabiyotlar sharhi

“Sanoat-5.0” ning nazariy asoslari va amaliy qo'llanilishi haqidagi adabiyotlar tobora ko'payib bormoqda. Ushbu adabiyotlar sharhi mavzuni chuqurroq tushunish uchun asosiy manbalarni, ularning asosiy xulosalarini va o'ziga xos hissalarini tartibga soladi. Xorijiy adabiyotlar “sanoat-5.0” konsepsiyasini umumbashariy va Yevropa davlatlari rivojlanishi darajasida ko'rib chiqadi, uning falsafiy, texnologik va ijtimoiy jihatlarini chuqur o'rganadi. Xususan, Yevropa Komissiyasi (2021) “Industry-5.0: Towards a sustainable, human-centric and resilient European industry” hisobotida, shunday tavsif keltiriladi: “Sanoat-5.0” ni rasman belgilab beruvchi va uning asosiy tamoyillarini bayon qiluvchi asosiy hujjatlardan biridir” deyiladi [2]. Ushbu hujjat “sanoat-4.0” ning faqat texnologik samaradorlikka

qaratilganligidan voz kechib, iqtisodiyotni barqarorlik, insonga qaratilganlik va chidamlilik ustunlariga qayta qurish zarurligini ta'kidlaydi. U texnologiyaning inson xizmatidagi vositachi sifatida qayta belgilanishi kerakligini bayon qiladi. Breque M., De Nul L., & Petridis A. (2021) "Industry-5.0: Transformative vision for the European industry" yuqoridagi hisobotga ilova sifatida taqdim etilgan maqolada konsepsiyaning amaliy jihatlarini batafsilroq ko'rib chiqadi [3]. Tadqiqotda "sanoat-5.0" ning o'nta texnologik negizini (masalan, sun'iy intellekt, robotlar, aylanma iqtisodiyot texnologiyalari) ajratib ko'rsatadi va ularning har biri qanday qilib uchta asosiy ustunga hissa qo'shishini tushuntiradi.

Nahavandi S. (2019) "Industry-5.0 - A human-centric solution. Sustainability" nomli maqolasi "sanoat-5.0" ning inson-markazlilik jihatini chuqur o'rganuvchi dastlabki ilmiy maqolalardan biri hisoblanadi [4]. Maqolada tadqiqotchi "Sanoat-5.0"ni "inson va mashinaning uyg'un simbiozi" deb ta'riflaydi. U avtomatlashtirishning to'liq insonni almashtirishiga qarshi chiqib, texnologiyaning inson qobiliyatlarini kengaytirish va ish joyida hamkorlikni oshirish vositasi sifatidagi rolga alohida urg'u beradi.

Xu X., Lu Y., Vogel-Heuser B., & Wang L. (2021) "Industry-4.0 and Industry-5.0 - Inception, conception and perception" maqolasida mualliflar "sanoat-4.0" va "sanoat-5.0" o'rtasidagi konseptual farqlarni aniq ajratib ko'rsatadilar [5]. Ularning fikricha, "sanoat-4.0" "texnologik markazlashgan", "sanoat-5.0" esa "ijtimoiy-funksional" bo'lib, u texnologiyani inson va jamiyat ehtiyojlariga bo'ysundiradi.

Yana bir tadqiqotchi Doyle-Kent M., & Kopacek P. (2020) "Industry-5.0: Is the manufacturing industry on the cusp of a new revolution?" maqolasida "sanoat-5.0" ning amalga oshirilishi va uning ishchi kuchiga ta'sirini o'rganadi [6]. Tadqiqotchi robotlarning muhimligini ta'kidlaydi, ular insonlar bilan birga xavfsiz ishlashi va og'ir, takroriy vazifalarni bajarishi mumkin. Bu esa insonlarni ijodkorlik va murakkab muammolarni hal qilish kabi yuqori qo'shilgan qiymatli vazifalarga e'tibor qaratishiga imkon beradi.

Mahalliy iqtisodchi olimlar tomonidan olib borilgan ilmiy tadqiqotlarda "sanoat-5.0" konsepsiyasini O'zbekistonning o'ziga xos iqtisodiy, texnologik va ijtimoiy sharoitida qo'llash imkoniyatlari o'rganilgan. Bu sohadagi tadqiqotlar endi rivojlanayotgan bo'lsa-da, ularning ahamiyati ortib bormoqda. Jumladan, Rasulov A.X., Xalmuradov R.R. (2022) "Sanoat-5.0: yangicha qarash va O'zbekiston sanoatida uning ahamiyati" nomli maqolasida "sanoat-5.0" ning asosiy tamoyillarini soddalashtirib, ularni mamlakat sanoat siyosati bilan bog'laydilar hamda mualliflar O'zbekiston sanoati uchun "sanoat-5.0" ning ahamiyatini quyidagilarda ko'radilar:

- aholi bandligini saqlash: to'liq avtomatlashtirish o'rniga, texnologiya yangi, yuqori malakali ish o'rinlarini yaratish uchun ishlatilishi;

- mahalliy resurslardan samarali foydalanish: aylanma iqtisodiyot tamoyillari paxta tolasidan qayta ishlangan mahsulotlar kabi an'anaviy sohalarda qo'llanilishi;
- import o'rnini bosuvchi ishlab chiqarishni rivojlantirish: mustahkam va moslashuvchan ishlab chiqarish zanjirlari mamlakatni tashqi ta'sirlardan himoya qilishga yordam berishi masalalari bayon qilingan [7].

Abduraxmanov G'.A. (2023) "Sanoat-5.0 sharoitida O'zbekistonning raqamli iqtisodiyotini rivojlantirish istiqbollari" nomli tadqiqotida "sanoat-5.0" ga o'tish uchun quyidagi choralar ko'rilishi taklif etiladi: ta'lim islohoti: maktab va OTM larda STEM (Fan, Texnologiya, Muhandislik, Matematika) ta'limini rag'batlantirish, shuningdek, "yumshoq ko'nikmalar" (kreativlik, muloqot) ga e'tibor berish; kichik va o'rta biznesni qo'llab-quvvatlash: ular uchun bulutli hisoblash va kichik hajmdagi robototexnika kabi arzon texnologiyalarga kirish imkoniyatlarini yaratish; smart-qishloq xo'jaligi: "sanoat-5.0" tamoyillari an'anaviy qishloq xo'jaligiga tatbiq etilib, suv va o'g'itlardan samaraliroq foydalanishga erishish [8].

Yana bir iqtisodchi olim Hakimov Z.T. (2023) "Sanoat-5.0 ga o'tishda O'zbekiston sanoatida qiyinchiliklar va ularni bartaraf etish yo'llari" nomli maqolasida asosiy muammolar sifatida quyidagilar ajratib ko'rsatilgan:

- infratuzilma etishmovchiligi: barqaror va yuqori tezlikdagi internet va elektr ta'minotining hamma joyda yetishmasligi;
- kadrlar tayyorlash tizimining sustligi: zamonaviy texnologiyalar bilan ishlay oladigan mutaxassislarning yetishmasligi;
- investitsiyalarning cheklanganligi: yangi texnologiyalarga katta sarmoya kerakligi masalalari [9].

Muallif tomonidan davlat-xususiy sheriklik modelini joriy etish, texnoparklarni rivojlantirish va xorijiy mutaxassislar bilan hamkorlikni keng yo'lga qo'yish takliflari ilgari surilgan.

1-jadval

O'rganilgan adabiyotlarda "Sanoat-5.0" tushunchasiga berilgan ta'riflari¹⁴⁰

t/r	Muallif (lar)	"Sanoat-5.0" tushunchasining ta'rifi
1.	Nahavandi S.	"Sanoat-5.0" - bu odamlar va avtonom mashinalar o'rtasidagi sinergiya. Avtonom ishchi kuchi inson maqsadi va xohishi haqida idrok va xabardor bo'ladi.
2.	Demir, Doven va Sezen	"Sanoat-5.0" uchun ikkita qarash paydo bo'ldi. Birinchisi, "inson-robot hamkorligi" bo'lib, u erda robotlar va odamlar qachon va qaerda imkon bo'lganda birga ishlaydi; ikkinchisi esa - bu bioiqtisodiyot bo'lib, unda biologik resurslardan sanoat maqsadlarida oqilona foydalanish ekologiya, sanoat va iqtisodiyot o'rtasidagi muvozanatga erishishga yordam beradi.
3.	Maddikunta va	"Sanoat-5.0" kuchli, aqlli va aniq mexanizmlar bilan hamkorlik qilish

¹⁴⁰ O'rganilgan adabiyotlar asosida mualliflar tomonida tuzuldi.

	boshqalar	maqsadida mutaxassislarning noyob ijodkorligidan foydalanish uchun konseptuallashtirilgan.
4.	O'zdemir va Hekim	“Sanoat-5.0” - bu “sanoat-4.0” konsepsiyasi va amaliyotiga asoslangan bosqichma-bosqich (lekin juda zarur) taraqqiyot hisoblanadi. “Sanoat-5.0” ning asosiy maqsadi tarmoqdan “xavfsiz chiqish strategiyasi”siz ekstremal integratsiyalashuv, ochiq tizimlarga qarshi innovatsiyalar va texnologiyaning ijtimoiy natijalarga nisbatan tezlashuvi va sekinlashuviz o'ta integratsiyalashuvni o'z ichiga olgan “sanoat-4.0” dagi yetarli baholanmagan noaniqliklarni bartaraf etishdan iborat.
5.	Longo, Padovano va Umbrello	“Sanoat-5.0” - bu “Ijtimoiy aqlli zavod” davri bo'lib, u erda kiber-jismoniy ishlab chiqarish tizimlarining har bir umumlashtiruvchi bloki korporativ ijtimoiy tarmoqlar orqali inson omili bilan bog'lanish imkoniyatiga ega bo'ladi.
6.	Breque M., De Nul L. & Petridis A	“Sanoat-5.0” sanoatning ish o'rinlari va o'sishdan tashqari ijtimoiy maqsadlarga erishish, ishlab chiqarishning atrof-muhitga salbiy ta'sirini kamaytirish va inson farovonligini ishlab chiqarish jarayonining markaziga qo'yish orqali barqaror farovonlikni ta'minlovchisiga aylanish kuchini tan oladi. “Sanoat-5.0” mavjud “sanoat-4.0” konsepsiyasini tadqiqot va barqaror innovatsiyalar, insonga qaratilgan sanoatga o'tishni ta'minlab, to'ldiradi.

Xulosa qilib aytganda, amalga oshirilgan tadqiqotlar “sanoat-5.0” konsepsiyasining nafaqat rivojlangan, balki rivojlanayotgan mamlakatlar uchun ham dolzarbligini ko'rsatadi. Kelgusi tadqiqotlar mahalliy va xorijiy tajribalarni sintez qilishga va ushbu yangi paradigmani amalga oshirishning O'zbekiston modelini ishlab chiqishda amaliy qo'llanma sifatida qoralishi mumkin.

Tadqiqot metodologiyasi

Ushbu ilmiy maqolani tayyorlash jarayonida zamonaviy iqtisodiy tahlil va siyosiy-ijtimoiy baholashda keng qo'llaniladigan ilmiy tadqiqot usullaridan foydalanildi. Sanoat siyosatini shakllantirish, uni xalqaro amaliyot asosida tahlil qilish va milliy rivojlanish sharoitlariga moslashtirishda deduksiya va induksiya metodlari alohida ahamiyat kasb etdi. Jumladan, umumiy nazariy yondashuvlardan O'zbekiston sharoitiga xos xulosalar chiqarishda deduktiv usul qo'llanilgan bo'lsa, xalqaro amaliyot asosida umumlashtirilgan qarashlarni shakllantirishda induktiv usuldan foydalanildi. Shuningdek, abstrakt-mantiqiy fikrlash va ilmiy abstraksiya metodlari orqali “sanoat-5.0”ning mohiyati, tamoyillari va siyosiy vositalari tahlil qilindi. Tadqiqot jarayoni ikki bosqichdan iborat bo'ldi: birinchi bosqichda “sanoat-5.0” ning asosiy xususiyatlari va “sanoat-4.0” bilan farqlari aniqlandi; ikkinchi bosqichda esa ushbu konsepsiyaning afzalliklari, to'siqlari va kelajakdagi ta'siri baholandi. Jarayonlarni tizimli tahlil qilishda sintez va tahlil, ya'ni tarkibiy qismlarni o'rganib, ularni yaxlit tizim sifatida ko'rib chiqish yondashuvi asosiy metodologik tamoyil bo'lib xizmat qildi.

Tahlil va natijalar

Tahlil qilingan ilmiy adabiyotlar “sanoat-5.0” va barqarorlik o‘rtasidagi bog‘liqlikka katta e‘tibor qaratmoqda, ularni zamonaviy sanoat muhokamalarining muhim ustunlari sifatida tan olmoqda. Sanoat inqilobining so‘ngi bosqichi sifatida paydo bo‘lgan “sanoat-5.0” konsepsiyasi inson aql-zakovatini sun‘iy intellekt va kiberfizik tizimlar kabi eng ilg‘or texnologiyalar bilan uyg‘unlashtirmoqda. U an‘anaviy samaradorlik va unumdorlik ko‘rsatkichlari bilan bir qatorda jamiyat farovonligi va atrof-muhit yaxlitligini qadrlab, sanoat sohalari yangilashga undamoqda. Uzoq vaqtdan beri zamonaviy korxonalarning asosiy tayanchi sifatida qaralgan barqarorlik sanoatni ekologik muvozanat, ijtimoiy-iqtisodiy yutuqlar va axloqiy boshqaruv tomon yetaklamoqda. “Sanoat-5.0” ning ko‘rinishi va barqarorlik talablari uyg‘unligi uch tomonlama foyda: insonlar, sayyora va daromadni ta‘minlovchi innovatsion yechimlarni yuzaga keltiradi.

Ba‘zi tanqidchilar “sanoat-5.0” yo‘lida ehtimoliy iqtisodiy va ekologik murosalar haqida xavotir bildirsalar-da, tarafdorlar uning yaxlit farovonlik imkoniyatlarini alohida ta‘kidlaydilar. Masalan, barqaror energiya tizimlari “sanoat-5.0” soyasida gullab-yashnab, qayta tiklanadigan energiya manbalarini qo‘llab-quvvatlamoqda va energiya muammolarini hal etmoqda.

“Sanoat-5.0” konsepsiyasining asosida texnologik taraqqiyot va barqarorlik bir-birini inkor etmasdan, aksincha, bir-birini to‘ldirishi yotadi. Ushbu tizim qayta tiklanadigan energiya manbalaridan foydalanish va barqaror energiya jarayonlari kabi barqaror amaliyotlar sanoat rivojlanishining ajralmas qismi ekanligini ta‘kidlaydi. U barqaror sanoat kelajagini shakllantirishda turli manfaatdor tomonlar, jumladan, hukumat, kompaniya va iste‘molchilarning muhim rolini ko‘rsatib beradi. Bunda hukumat siyosat va tartibga solish orqali imkoniyat yaratuvchilar, kompaniyalar barqaror texnologiyalar va amaliyotlarni joriy etuvchilar, iste‘molchilar esa ekologik mas‘uliyatli mahsulotlarga bo‘lgan talabning harakatlantiruvchi kuchi sifatida qaraladi. Ushbu nazariy asos 2-rasmda o‘z aksini topgan. U asosiy tendensiyalar va taraqqiyotni belgilab, muammolar va imkoniyatlarni aniqlaydi hamda barqaror rivojlanish maqsadlariga erishishda turli manfaatdor tomonlarning vazifalarini yoritib beradi.

“Sanoat-5.0” konsepsiyasidagi barqarorlik resurslarni boshqarish va chiqindilarni kamaytirishdan tortib, adolatli mehnat sharoitlarini rag‘batlantirishgacha bo‘lgan turli sohalarni qamrab oladi. Masalan, nuqsonsiz ishlab chiqarish chiqindilarni minimallashtirish va innovatsion ishlab chiqarish usullari orqali resurslardan samarali foydalanishga o‘tishni namoyish etadi. Nuqsonlarni oldindan aniqlash va oldini olish, chiqindilarni kamaytirish va samaradorlikni oshirish uchun mashinali o‘rganish va prognozlashning tahlil texnologiyalaridan foydalanadi.

2-rasm. “Sanoat-5.0” va barqarorlik asoslari¹⁴¹

“Sanoat-5.0” tadqiqotlariga sun’iy intellekt, katta ma’lumotlar bazasi, blokcheyn va boshqa tegishli texnologiyalarni kiritish texnologik jarayon va uning barqarorlikka ta’siri haqidagi tushunchamizni sezilarli darajada kengaytirishi mumkin. Ushbu texnologiyalar sanoat muhitida energiya samaradorligini oshirish va chiqindilarni kamaytirish orqali barqaror amaliyotlarga hissa qo‘shib, “sanoat-5.0” vositasida barqarorlikni ta’minlashda sezilarli yutuqlarga erishmoqda.

Xulosa va takliflar

“Sanoat-5.0” sanoat taraqqiyotining yangi, istiqbolli bosqichidir. U texnologik aqlli “sanoat-4.0” ni inson farovonligi, ijtimoiy adolat va ekologik barqarorlik bilan uyg'unlashtirishga intiladi. Ushbu tadqiqot shuni ko‘rsatdiki, garchi amalga oshirishda texnik, iqtisodiy va ijtimoiy to‘siqlar mavjud bo‘lsa-da, “sanoat-5.0” global muammolarga (iqlim o‘zgarishi, pandemiya, tengsizlik, iqtisodiy inqirozlar) qarshi kurashish va iqtisodiy o‘sishni qiyinchiliklarga chidamli va insonparvar yo‘nalishda davom ettirish uchun juda muhim imkoniyatdir.

“Sanoat-5.0” ning barqarorlikka yo‘naltirilgan tamoyillarini muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun quyidagi choralarni taklif qilamiz:

- a) davlat siyosati va qonunchilik darajasida:
 - barqaror va aylanma texnologiyalarni joriy qilgan korxonalar uchun soliq imtiyozlari va subsidiyalar joriy etilsin;

¹⁴¹ O‘rganilgan adabiyotlar asosida mualliflar tomonidan tuzuldi.

- “Yashil” standartlar va sertifikatlarni majburiy holga keltirish, soxta “yashillantirish” amaliyotiga qarshi kurashish;

- ilg‘or texnologiyalarni rivojlantirish va joriy etish bo‘yicha davlat dasturlarini ishlab chiqish.

b) ta’lim va kadrlar tayyorlash sohasida:

- Oliy ta’lim muassasalarida “raqamli ekologiya”, “aylanma iqtisodiyot muhandisligi” kabi yangi yo‘nalishlar ochish;

- ishchi kuchini qayta tayyorlash va yangi ko‘nikmalar bilan ta’minlash bo‘yicha davlat va korporativ dasturlar ishlab chiqish.

c) biznes va sanoat darajasida:

- korxonalar o‘z faoliyatlari natijasi bo‘yicha “Barqarorlik hisoboti” tayyorlashlari va uni ommaviy ravishda e‘lon qilishni majburuy vazifa sifatida qabul qilishlari;

- yetkazib berish zanjiridagi hamkorlar bilan birgalikda resurslarning yopiq siklini yaratishni (masalan, to‘rtinchi tomon logistika operatorlari orqali chiqindilarni qayta ishlash zavodlariga yetkazib berish) yo‘lga qo‘yish;

- kichik va o‘rta biznesga texnologik yechimlarni arzon narxlarda taklif qiluvchi “sanoat-5.0 platformalari” ni yaratish.

d) ilm-fan va innovatsiyalar sohasida:

- barqaror materiallar, energiyani saqlash texnologiyalari va chiqindilarni qayta ishlashning yangi usullari bo‘yicha ilmiy tadqiqotlarni rag‘batlantirish;

- “davlat - ilmiy muassasa – sanoat” loyihalari orqali yangi texnologiyalarni sinab ko‘rish imkoniyatini yaratish.

e) xalqaro hamkorlik darajasida:

- barqarorlik va “sanoat-5.0” tamoyillari bo‘yicha xalqaro standartlar (masalan, ISO standartlari) ishlab chiqilishi va ularga rioya etish kafolatlarini joriy etish;

- rivojlanayotgan mamlakatlar texnologik jihatdan rivojlangan davlatlar bilan bilim almashish va malaka oshirish dasturlarida ishtirok etishlarini rag‘batlantirish.

“Sanoat-5.0” nafaqat sanoatning texnologik kelajagi, balki butun insoniyatning barqaror kelajagi uchun qilayotgan strategik sarmoyasidir. Ushbu yo‘nalishda harakat qilish nafaqat atrof-muhitni muhofaza qilish, balki uzoq muddatli iqtisodiy barqarorlik, ijtimoiy tenglik va raqobatbardoshlikni saqlab qolishning asosiy shartidir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 12- oktabrdagi “Sanoat va uning bazaviy tarmoqlarini jadal rivojlantirish bo‘yicha qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi PF-169-son Farmoni. <https://lex.uz/uz/docs/-6633676>

2. European Commission. (2021). Industry 5.0: Towards a sustainable, human-centric and resilient European industry*. Publications Office of the European Union.
3. Breque, M., De Nul, L., & Petridis, A. (2021). *Industry 5.0: Transformative vision for the European industry*.
4. Nahavandi, S. (2019). Industry 5.0—A human-centric solution*. *Sustainability*, 11(16), 4371.
5. Xu, X., Lu, Y., Vogel-Heuser, B., & Wang, L. (2021). *Industry 4.0 and Industry 5.0-Inception, conception and perception*. *Journal of Manufacturing Systems*, 61, 530-535.
6. Doyle-Kent, M., & Kopacek, P. (2020). *Industry 5.0: Is the manufacturing industry on the cusp of a new revolution?* In *Proceedings of the International Symposium for Production Research 2019*.
7. Rasulov A.X., Xalmuradov R.R. (2022). “Sanoat-5.0: yangicha qarash va O‘zbekiston sanoatida uning ahamiyati”. *Iqtisodiyot va ta’lim jurnali*.
8. Abduraxmanov G‘.A. (2023). “Sanoat-5.0 sharoitida O‘zbekistonning raqamli iqtisodiyotini rivojlantirish istiqbollari”. *Tafakkur va tadqiqot jurnali*.
9. Hakimov Z.T. (2023). “Sanoat-5.0 ga o‘tishda O‘zbekiston sanoatida qiyinchiliklar va ularni bartaraf etish yo‘llari”. *Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar*.

ФИНАНСОВАЯ ГРАМОТНОСТЬ НАСЕЛЕНИЯ КАК ДРАЙВЕР УСТОЙЧИВОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ

Мырзалиева Гульмира Асканбековна

кандидат экономических наук, старший преподаватель
Университет «Мирас», г.Шымкент, Казахстан

Байкенжеева Дамира Бахытжановна

магистр экономических наук, преподаватель
Университет «Мирас», г.Шымкент, Казахстан

Annotatsiya. Maqolada aholining moliyaviy savodxonligi barqaror iqtisodiy rivojlanishning asosiy omili sifatida ko‘rib chiqiladi. Moliyaviy bilim darajasining uy xo‘jaliklarining oqilona qaror qabul qilishi, jamg‘arma hajmining oshishi, investitsion faollik va moliyaviy xatarlarni kamaytirishga ta’siri tahlil qilinadi. Moliyaviy madaniyatni oshirish va moliyaviy ta’limni ta’lim tizimiga integratsiya qilishning zarurligi ta’kidlanadi.

Kalit so‘zlar: Moliyaviy savodxonlik, barqaror rivojlanish, iqtisodiy o‘sish, investitsiyalar, jamg‘arma.

Abstract. The article examines the role of financial literacy as a key driver of sustainable economic development. It analyzes how the level of financial knowledge influences households’ rational decision-making, savings growth, investment activity, and risk reduction. The importance of government programs to improve financial culture and integrate financial education into the education system is highlighted.

Keywords. Financial literacy, sustainable development, economic growth, investments, savings.

Ingliz tili muharriri: Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi
Musahhih: Vaxabova Marfua Mirkamalovna
Sahifalovchi va dizayner: Zoirov Sardor Ziyodin o'g'li

2- TOPLAM

2- MAXSUS SON /2025

© Materiallar ko'chirib bosilganda, **“Management and Economics Scientific Research Journal”** jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar mas'ul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelmasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pulli asosda chop etiladi.

El. pochta: journals@timeedu.uz

Tel.: +998 95 651 90 00

“Management and Economics Scientific Research Journal” jurnali 19.09.2024-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan 404368-son reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan. Litsenziya raqami:

C-5669639

PNFL: 308906510

Manzilimiz: Toshkent shahar Yakkasaroy tumani
Shota Rustaveli ko'chasi, 114